Sygn. akt V ACa 606/17

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2017r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jadwiga Galas
Sędziowie:	SA Zofia Kołaczyk (spr.) SA Olga Gornowicz-Owczarek
Protokolant:	Anna Fic

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2017r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w J.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 28 grudnia 2016r., sygn. akt X GC 278/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 o tyle, że zasądzoną w nim 121.102,73 złote obniża do kwoty 116.799,55 (sto szesnaście tysięcy siedemset dziewięćdziesiąt dziewięć 55/100) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 22 marca 2016r., a w pozostałej części powództwo oddala;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 828,53 (osiemset dwadzieścia osiem 53/100) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Olga Gornowicz-Owczarek	SSA Jadwiga Galas	SSA Zofia Kołaczyk

Sygn. akt VACa 606/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził od pozwanej (...) SA w J. na rzecz (...) Spółki z o.o. w G. kwotę 121 101,73 złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 22 marca 2016 roku, umarzając postępowanie w pozostałym zakresie i orzekając o kosztach procesu.

Rozstrzygnięcie to zostało oparte na następujących ustaleniach i wnioskach:

Strony w dniu 26 lipca 2013 roku zawarły umowę nr (...) w przedmiocie robót górniczych związanych z drążeniem (...) odstawczej w pokł. (...) w (...) S.A. KWK (...). W myśl §3 pkt. 4 umowy regulowanie należności miało nastąpić na podstawie wystawionych przez powoda częściowych faktur VAT w formie przelewu w terminie do 60 dni od daty dostarczenia faktury VAT do pozwanego, zgodnie z §3 pkt. 5 umowy termin płatności faktury korygującej miał wynosić 14 dni od daty jej wpływu do pozwanego jednak nie wcześniej niż termin płatności faktury pierwotnej.

Strony w dniu 29 sierpnia 2013 roku zawarły umowę na mocy której zmieniły treść §3 pkt. 4 umowy z 26 lipca 2013 roku ustalając, że regulowanie należności miało nastąpić na podstawie wystawionych przez powoda częściowych faktur VAT w formie przelewu w terminie do 85 dni od daty dostarczenia faktury VAT do pozwanego.

W dniu 4 października 2013 roku strony zawarły umowę nr (...) w przedmiocie robót górniczych związanych z drążeniem 30 m Chodnika (...) w pokł. (...)w (...) S.A. KWK (...). Zgodnie z §5 pkt. 1. umowy należność z tytułu przedmiotu umowy miała zostać uregulowana na podstawie wystawionej przez powoda faktury VAT przelewem do 85 dni od daty dostarczenia faktury do pozwanego.

Następnie w dniu 27 grudnia 2013 roku zawarły umowę nr (...) w przedmiocie drążenia pochylni badawczej wentylacyjnej (...) pokł. (...) (...) i (...) w (...) S.A. KWK (...). W myśl §3 pkt. 4 umowy regulowanie należności miało nastąpić na podstawie wystawionych przez powoda częściowych faktur VAT w formie przelewu w terminie do 85 dni od daty dostarczenia faktury VAT do pozwanego.

Na mocy aneksu nr (...) zawartego w dniu 3 grudnia 2014 do umowy nr (...) strony zmieniły treść §3 pkt. 4 umowy z 27 grudnia 2013 roku ustalając, że regulowanie należności miało nastąpić na podstawie wystawionych przez powoda częściowych faktur VAT w formie przelewu w terminie do 120 dni od daty dostarczenia faktury VAT do pozwanego, cena miała uwzględniać koszt wszelkich odsetek liczonych od 31 dnia po dniu odbioru/upływu okresu rozliczeniowego do dnia dokonania przez pozwanego płatności, jednakże nie później niż 120 dnia licząc od daty dostarczenia faktury VAT do pozwanego.

Strony w dniu 25 lutego 2014 roku zawarły umowę nr (...) w przedmiocie robót górniczych związanych z drążeniem 40 m (...)w pokł. (...) w (...) S.A. KWK (...). Zgodnie z §5 pkt. 1. umowy należność z tytułu przedmiotu umowy miała zostać uregulowana na podstawie wystawionej przez powoda faktury VAT przelewem do 85 dni od daty dostarczenia faktury do pozwanego.

W dniu 30 kwietnia 2014 roku strony zawarły umowę nr (...) w przedmiocie robót górniczych związanych z przebudową i obierką spągu w Chodniku(...) w pokł. (...) w (...) S.A. KWK (...). Zgodnie z §5 pkt. 1. umowy należność z tytułu przedmiotu umowy miała zostać uregulowana na podstawie wystawionej przez powoda faktury VAT przelewem do 85 dni od daty dostarczenia faktury do pozwanego.

Strony w dniu 26 czerwca 2014 roku zawarły umowę nr (...) w przedmiocie robót górniczych związanych z drążeniem Rozcinki rozruchowej ściany (...) w pokł. (...)w (...) S.A. KWK (...). Zgodnie z §3 pkt. 4 że regulowanie należności miało nastąpić na podstawie wystawionych przez powoda częściowych faktur VAT w formie przelewu w terminie do 85 dni od daty dostarczenia faktury VAT do pozwanego.

W wyniku realizacji tych umów powódka w okresie od 31 października 2013 roku do 12 marca 2015 roku wystawiła pozwanej faktury obejmujące należności za wykonane usługi z terminami płatności wynikającymi z zawartych umów.

Należność objęta sporem obejmowała odsetki od należności z faktur za wykonane usługi naliczone notami (...)na kwotę 74022,63 złotych, (...)na kwotę 27695,23 złotych z 17 grudnia 2015 roku (...) na kwotę 354,19 złotych, (...) na łączną kwotę 10291,48 złotych (...) na kwotę (...),09 z 4 października 2013 roku (...)na kwotę 31 430.01 z dnia 17 grudnia 2015 roku. Pozwana zakwestionowała to wyliczenie odsetek w wyniku czego powódka, jak podkreśliła, aby przyspieszyć rozstrzygnięcie sprawy skorygowała w piśmie z 2 lutego 2016 roku wysokość żądanych odsetek naliczonych w/w notami do kwoty wskazywanej przez pozwaną.

W toku procesu pozwana uiściła na rzecz powódki z tytułu wyżej wymienionych kwot 14977,42 złote i o którą to kwotę powódka ograniczyła żądanie pozwu.

Pismem z dnia 23 grudnia powódka dokonała potrącenia swoich zobowiązań wobec pozwanej w kwocie 159 768,94 złotych ze zobowiązaniami pozwanej z not odsetkowych (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) (...) i częściowo (...)

Uznając powództwo za zasadne Sąd wskazał na treść łączących strony umów jak i zastosowanie do transakcji stron ustawy z dnia 8 marca 2013 roku o terminach zapłaty w transakcjach handlowych w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie nowelizacji obowiązującej od 1 stycznia 2016 roku, przytaczając regulację art. 7 i 5 ustawy jako podstawę naliczenia odsetek Sąd zasądził na podstawie art. 482 §1 k.c. odsetki od dochodzonych zaległych odsetek w wysokości ustawowej za opóźnienie w transakcjach handlowych.

Jednocześnie jako bezzasadny Sąd ocenił zarzut pozwanej, a dotyczący dokonanego przez nią potrącenia pismem z 9 sierpnia 2016 roku swojej należności wobec powódki z jej wierzytelnościami dochodzonymi w niniejszej sprawie wobec wcześniejszego skutecznego potrącenia dokonanego przez powódkę pismem z dnia 23 grudnia 2015 roku wierzytelności pozwanej z innymi wierzytelnościami powódki.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., gdy roszczenie powódki było zasadne, a w zakresie w jakim postępowanie zostało umorzone było to wynikiem dokonanego przez pozwaną zaspokojenia w toku procesu.

Wyrok ten zaskarżyła pozwana w części uwzględniającej powództwo co do kwoty 10431,81 złotych z odsetkami oraz w części dotyczącej należności ubocznej, a to w części zasądzającej od kwoty uwzględnionego powództwa obejmującej skapitalizowane odsetki, odsetek w wysokości ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych. Wnosząc o zmianę wyroku w zaskarżonej części przez oddalenie powództwa ponad kwotę 110 669,92 złotych oraz co do roszczenia obejmującego odsetki od odsetek od dnia wytoczenia powództwa. rozstrzygnięciu skarżąca zarzuciła naruszenie prawa materialnego, a to przepisów art. 498 k.c. przez uznanie, że doszło do potrącenia wierzytelności, gdy wierzytelność powódki skutkiem jej oświadczenia o potrąceniu, art. 5 i7 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych przez uznanie, że powódce przysługiwały wszystkie należności objęte oświadczeniem z dnia 23 grudnia 2015 roku, art. 7 punkt 1 i 55 w/w ustawy w zw. z art. 482 §1 k.c., przez uznanie, że od skapitalizowanych odsetek przysługują odsetki wskazane za opóźnienie w transakcjach handlowych.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Spór na obecnym etapie dotyczy kwoty 10431,81 złotych, a łączy się ze skutecznością dokonanego następnie przez powódkę potrącenia oświadczeniem z dnia 23.12.2015 roku z wierzytelnościami pozwanej, a w konsekwencji skutecznością, co do tej kwoty potrącenia dokonanego przez pozwaną pismem z 8 września 2016 roku w stosunku do dochodzonej wierzytelności części obejmującej kwotę 10431,81 złotych. Sąd Okręgowy uznał, że zarzut potrącenia podniesiony przez pozwaną był bezzasadny wobec skutecznego zarzutu powoda co do nieistnienia wierzytelności pozwanej objętej jej potrąceniem, a to wobec ich wcześniejszego potrącenia przez powoda. Stanowisko to jest tylko częściowo trafne. Dla prawidłowego rozstrzygnięcia sporu istotne jest czy i w jakim zakresie potrącenie powódki odniosło skutek w kontekście podnoszonego przez pozwaną zarzutu zawyżenia wierzytelności odsetkowych powódki a objętych potrąceniem, ich nieistnieniem co do kwoty łącznie 10431,81 złotych. Potwierdzenie stanowiska pozwanej powodowałoby, że potrącenie dokonane przez powódkę byłoby nieskuteczne w tej tym niezaspokojonej, a co za

tym idzie wierzytelność pozwanej pozostawałaby niezaspokojona i mogłaby w tej części niezaspokojonej stanowić przedmiot potracenia dokonanego przez pozwaną z wierzytelnościami dochodzonymi w tym postępowaniu przez powódkę. Zgodnie bowiem z treścią art. 498 § 1 k.c. zasadniczym warunkiem skutecznego potrącenia jest istnienie wzajemnych wierzytelności, brak takowych powoduje, że skutek z art. 498 § 2 k.p.c. nie nastąpi.

Sąd Okręgowy nie dokonał analizy materiału dowodowego w tym przedmiocie, pominął bezsporną okoliczność m.in. nieistnienia wierzytelności powoda objętej potrąceniem z noty (...), a co czyni naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. zasadnym. Dokonując oceny w tym zakresie w uzupełnieniu ustaleń Sądu I instancji w zakresie objętym sporem dodać należy, co następuje.

Oświadczeniem o potrąceniu z dnia 23.12.2015 z wierzytelnością pozwanej na kwotę 159 768,94 złotych powód objął swoje wierzytelności na wymienioną kwotę obejmującą należności odsetkowe z not (...) na kwotę 2884,98 złotych (...) – (...), (...) – (...)- (...),(...), (...) – (...),(...), (...) – (...),(...), (...) – (...) (...) – (...),(...) (...) – (...). Skuteczność tego potrącenia zakwestionowana została przez pozwaną ostatecznie co do kwoty objętej zaskarżeniem - 10431,81 złotych, gdy zastrzeżenia pozwanej odnosiły się do bezzasadności wystawienia noty (...) na kwotę – 3826,85 złotych, a co było niesporne, zostało przyznane w toku procesu przez powódkę, zawyżenia błędnego wyliczenia odsetek w notach (...) o kwotę 464,99 złotych (...) co do kwoty 1925,94 złotych (...) co do kwoty 3773,(...), (...) co do kwoty 430,27 złotych (...) – kwota 10,34. Zastrzeżenia te są skuteczne łącznie co do kwoty 4304,18 złotych obejmującej całość należności z noty (...) oraz części należności z not (...)i (...). Co do należności z noty (...) nie ma wątpliwości, że potrącenie dokonane przez powódkę nie było w zakresie objętej nią kwoty skuteczne, wobec nieistnienia tej wierzytelności po stronie powoda, a co było bezsporne między stronami w toku postępowania przed Sądem I instancji. Okoliczność tę powódka przyznała w piśmie z 3 października 2016 roku, a co uszło uwagi Sądu I instancji. Nie można przy tym podzielić stanowiska pełnomocnika powódki zaprezentowanego w toku postępowania apelacyjnego jakoby co do tej należności powódka cofnęła powództwo na rozprawie. Cofnięcie powództwa nie miało bowiem związku z nieskutecznością potrącenia dokonanego przez powódkę, dotyczyło innej kwoty, a mianowicie kwoty (...), która to kwota została zapłacona przez pozwaną przelewem 24 października 2016 roku (pismo z 21 listopada 2016 roku k. 773 i 25 października k.775, polecenie przelewu k. 774 protokół rozprawy k. 778 pismo powódki z 5 października 2016 roku k. 783).

W odniesieniu zaś do różnic z not (...) (464,99) i (...) (10,34) podnoszonych przez pozwaną to wynikają one z nieuwzględnienia przez powódkę przy naliczeniu odsetek faktu zaspokojenia przez potrącenie objętych nią należności od której liczone były odsetki. Nota nr (...) obejmowała odsetki naliczone od kwoty 270 004,57 złotych z faktury (...) doręczonej pozwanej 1.08.2013 roku, a której termin zapłaty wynosił 60 dni i upłynął 30 września 2013 roku (k. 401, 402). Faktura ta, co jest niesporne, została zapłacona co do kwoty 72530,56 złotych przez potrącenie wzajemnych wierzytelności przed terminem zapłaty, zaś kwota 197 474,01 złotych przelewem (...), a do której to daty powódka naliczyła odsetki na podstawie art. 5 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych od całej należności 270004,57 złotych bez uwzględniania faktu dokonanego wcześniej potrącenia, a co nie było prawidłowe, jak trafnie zauważa pozwana. Zgodnie bowiem z treścią art. 5 ustawy z dnia 8 marca 2013 roku o terminach zapłaty w transakcjach handlowych mającej zastosowanie w niniejszej sprawie, jeżeli strony transakcji handlowej przewidziały w umowie termin zapłaty dłuższy niż 30 dni, wierzyciel może żądać odsetek po upływie 30 dni, liczonych od spełniania swojego świadczenia i doręczenia faktury lub rachunku potwierdzającego dostawę towaru lub wykonanie usługi, do dnia zapłaty, ale nie dłużej niż do dnia wymagalności świadczenia pieniężnego. Odsetki te do dnia wymagalności mogą być liczone tylko wtedy, gdy wcześniej nie nastąpiła zapłata świadczenia pieniężnego przez dłużnika. Fakt zapłaty przed terminem wymagalności powoduje, że odsetki z art. 5 ustawy mogą być liczone tylko do tego dnia, tj. do dnia zapłaty, co wynika tak z treści tego przepisu, jak i ogólnych zasad naliczania odsetek. Fakt zapłaty świadczenia pieniężnego powoduje wygaśnięcie zobowiązania podlegającego oprocentowaniu, gdy taki sam skutek powoduje potrącenie. Stąd odmienne stanowisko w tym przedmiocie prezentowane przez powódkę, że mimo zaspokojenia przez potrącenie należności, odsetki mogą być liczone dalej do daty wymagalności, nie było trafne. Rację w tym zakresie miała pozwana podnosząc zarzut zawyżenia odsetek naliczonych od kwoty 72530,56 złotych, a wykraczających poza skutki potrącenia dokonanego przez pozwaną oświadczeniem (...). Należy przy tym zauważyć, że przesłanka z art. 498 § 1 k.p.c. wymagalności obu wierzytelności objętych potrąceniem pozwala, jak przyjmuje się w piśmiennictwie i orzecznictwie,

na potrącenie także wtedy, gdy wymagalna jest tylko wierzytelność potrącającego, zaś w odniesieniu do wierzytelności przeciwnej zachodzi tylko możliwość zaspokojenia. Jeżeli bowiem potrącający jako dłużnik ze względu na zastrzeżenie terminu na jego korzyść może zapłacić dług przed terminem, to analogicznie powinna się przedstawiać jego sytuacja w zakresie prawa do potrącenia.

Powyższe rozważania odnoszą się też do odsetek z noty (...) a zakwestionowanych co do kwoty 10,34 złotych, gdy powódka dokonując naliczenia odsetek na podstawie art. 5 ustawy, od należności z faktury (...) nie uwzględniła faktu bezspornego częściowego jej zaspokojenia, a to co do kwoty 15 716,62 złotych w drodze oświadczenia o potrąceniu z dnia 30.11.2015 roku (k. 489) ze skutkami z art. 499 k.c., naliczając te odsetki do 1 grudnia 2015 roku.

W świetle powyższego stwierdzić należało, że potrącenie dokonane przez powódkę nie mogło odnieść skutku co do wymienionych kwot a to łącznie co do kwoty (...) zatem w takiej wysokości pozostała niezaspokojona wierzytelność pozwanej względem powódki, a która mogła być objęta potraceniem dokonanym przez pozwaną w toku niniejszego sporu (oświadczeniem z 9 sierpnia 2016 roku) z wierzytelnością dochodzoną pozwem, wywierającym skutek z art. 498 §2 k.c. w odniesieniu do tej kwoty. W konsekwencji powyższego na rzecz powódki, w zakresie objętym zaskarżonym wyrokiem, pozostawała niezaspokojona, a podlegająca zasądzeniu kwota 116799,15 złotych, nie zaś jak przyjął Sąd Okręgowy 121 101,73 złotych.

Natomiast nie uzasadniona była apelacja w pozostałej części co do należności głównej, gdy zarzuty pozwanej co do błędnego wyliczenia, zawyżenia odsetek w notach (...), (...) i (...) na łączną kwotę 6129,63 złotych nie są trafne. Zawyżenie to pozwana opiera na prezentowanym poglądzie, że odsetki na podstawie art. 5 ustawy według stawki ustawowej winny być liczone tylko za 30 dni, zaś za resztę dni (powyżej 30-u) winny być liczone według stawki właściwej dla tzw. odsetek transakcyjnych o których mowa w art. 7 ust. 1 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych w brzmieniu obowiązującym przed zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 9 października 2015 roku, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2016 roku.

Wskazać należy, że objęte wymienionymi wyżej notami odsetki zostały naliczone w oparciu o art. 5 ustawy. Powódka naliczając te odsetki jako ich datę początkową przyjmowała następny dzień po upływie 30 dni od spełnienia świadczenia i doręczenia faktury zaś jako końcową datę nie wykraczającą poza termin wymagalności objętych notami należności. Wskazany w tych trzech notach termin końcowy liczenia odsetek jako termin zapłaty nie był przez pozwaną kwestionowany. Powódka nie naliczała zaś tymi notami odsetek za opóźnienie w zapłacie, o których mowa w art. 7 ust. 1 ustawy.

Wskazać należy, że nota (...) obejmowała należności z faktur (...), (...), (...), (...) co do których uzgodniony przez strony termin zapłaty wynosił 85 dni od daty faktury (k. 714-122), a który to termin wyznaczał jednocześnie termin wymagalności tych należności. W przypadku noty (...) obejmowała ona należności co do których termin zapłaty wynosił 85 dni (faktura (...)) i 120 dni (faktura (...), (...), (...)), zaś nota (...) należności z faktur co do których termin zapłaty wynosił 120 dni. We wszystkich tych przypadkach termin zapłaty przewidziany przez strony w umowie przekraczał 30 dni, tak więc w świetle art. 5 ustawy powódka była uprawniona do naliczania odsetek ustawowych po upływie 30 dni liczonych do dnia zapłaty (faktycznego jej dokonania), nie dłużej niż do dnia wymagalności świadczenia pieniężnego. Powódka nie naruszyła tego uprawnienia licząc odsetki ustawowe w tych notach do daty zapłaty – wymagalności objętych nimi odsetek. W realiach rozpoznawanej sprawy nie znajduje uzasadnienia stanowisko skarżącej, że te odsetki przysługiwały powódce tylko za okres 30 dni, zaś za dalszy okres do daty zapłaty, czy wymagalności odsetki wysokości wynikającej z art. 7 ust. 1 ustawy.

Ustawa o terminach zapłaty w transakcjach handlowych wyróżnia dwa rodzaje odsetek do żądania których uprawniony jest wierzyciel a to odsetki ustawowe, o których mowa w art. 5 ustawy oraz odsetki za opóźnienie, o których mowa w art. 7 ust. 1 należne od daty wymagalności świadczenia pieniężnego do dnia zapłaty. Odsetki uregulowane w art. 5 ustawy, jak wskazuje się w piśmiennictwie, są podstawowym instrumentem służącym realizacji celu ustawy jakim jest zapobieganie zatorom płatniczym, zdyscyplinowanie stron transakcji handlowych w zakresie stosowania terminów chroniących w równym stopniu interesy obu stron. Ratio legis tego przepisu jest zapobieganie traktowaniu

odraczania terminu płatności jako darmowego kredytu dla dłużnika. W uzasadnieniu do projektu ustawy wskazano, że jest to swoistego rodzaju opłata za „wymuszony" kredyt, gdy wydłużone terminy zapłaty są z reguły narzucane przez silniejszego ekonomicznie partnera i stanowią dla niego potencjalne źródło osiągania dodatkowego dochodu. Przepis art. 5 ustawy reguluje tryb naliczania odsetek w przypadku określenia przez strony terminu zapłaty dłuższego niż 30 dni. dając wierzycielowi uprawnienie do naliczenia odsetek ustawowych od jeszcze niewymagalnego świadczenia pieniężnego, z tym, że liczonych dopiero po upływie 30 dni spełnienia świadczenia niepieniężnego i doręczenia faktury. Końcowym terminem do którego wierzyciel może naliczyć odsetki ustawowe na podstawie tego przepisu jest termin dokonania zapłaty lub terminu wymagalności świadczenia pieniężnego w zależności od tego co nastąpi wcześniej. Przez pojęcie „zapłaty" w znaczeniu tego przepisu należy rozumieć wszelkie formy wygaśnięcia obowiązku świadczenia, a więc nie tylko przez sam fakt zapłaty należności w formie gotówkowej czy bezgotówkowej, ale i w drodze potrącenia. Odsetki z art. 5 ustawy nie mają charakteru odsetek za opóźnienie, zwłokę w zapłacie, gdy taką rolę pełnią odsetki uregulowane w art. 7 ust. 1 ustawy. Odsetki te kwalifikowane są jako szczególnego rodzaju odsetki zwykłe, które nie pozostają w związku z opóźnieniem dłużnika, określane jako kapitałowe bądź stymulacyjne. Takie zaś odsetki zostały naliczone przez powódkę spornymi obecnie notami na podstawie art. 5 ustawy.

Natomiast odsetki objęte regulacją art. 7 ust. 1 ustawy mają charakter odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego i należą się za okres od dnia wymagalności, jeżeli wierzyciel spełnił swoje świadczenie i nie otrzymał zapłaty w terminie określonym w umowie albo w wezwaniu o którym mowa w art. 6 ust. 2 i 3. Takie zaś odsetki nie były objęte spornymi notami, które obejmowały okres do daty wymagalności i stanowiły odsetki ustawowe, a ich podstawę, co wskazano w notach, stanowił przepis art. 5 ustawy. Aczkolwiek pozwana nie uzasadniła swojego stanowiska co do stawianej tezy o zasadności liczenia odsetek ustawowych za okres 30 dni zaś podatkowych (na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy) za dalszy okres można domniemywać, że stanowisko takie wynikało z treści ust. 2 i 3 art. 7 ustawy, gdy ustalone w umowach stron terminy spełnienia świadczeń objętych notami przekraczały 60 dni. Zgodnie bowiem z treścią art. 7 ust. 2 ustawy termin zapłaty określony w umowie nie powinien przekraczać 60 dni liczonych od daty doręczenia dłużnikowi faktury albo rachunku, potwierdzających dostawę towaru, chyba że strony ustalą inaczej. Zasada ta nie ma jednak bezwzględnego charakteru, ustawodawca bowiem dopuszcza możliwość ustalenia dłuższego terminu przez strony o czym świadczy zwrot „chyba że strony ustalą inaczej". obwarowując to dodatkowymi przesłankami. Mianowicie w stanie prawnym z okresu którego dotyczy spór takie ustalenie nie mogło być sprzeczne ze społeczno-gospodarczym celem umowy i zasadami współżycia społecznego oraz było obiektywnie uzasadnione, biorąc pod uwagę właściwość towaru lub usługi. W obecnym brzmieniu przepisu art. 7 ust. 2 ustawy takie ustalenie nie może być rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela. W przypadku zaś braku zaistnienia takich przesłanek, gdy nie spełniony został warunek o którym mowa w art. 2, a ustalony został dłuższy termin niż 60 dni, wierzycielowi który spełnił swoje świadczenie po upływie 60 dni przysługują odsetki o których mowa w art. 7 ust. 1 czyli „odsetki transakcyjne" za opóźnienie (ust. 3 art. 7). W poprzednio obowiązującym stanie prawnym, a to obowiązującym w okresie którego dotyczą odsetki objęte notami (art. 55 ust. 1 ustawy nowelizującej z 9 października 2015 roku obowiązującej od 1 stycznia 2016 roku) były to odsetki w wysokości określonej w art. 56 § 1 ordynacji podatkowej lub uzgodnionej przez strony. Powyższe oznacza, że tylko w przypadku gdy strony zastrzegły dłuższy termin zapłaty niż 60 dni, a zastrzeżenie to było sprzeczne ze społeczno-gospodarczym celem umowy i zasadami współżycia społecznego oraz obiektywnie nieuzasadnione (obecnie rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela) faktyczny termin zapłaty wynosi 60 dni, po upływie którego w braku zapłaty w tym terminie wierzyciel ma prawo do odsetek za opóźnienie z art. 7 ust. 1. Jest to zastrzeżenie ustawowe na korzyść wierzyciela. Z taką sytuacją nie mamy zaś do czynienia w stanie rozpoznawanej sprawy, gdy powódka nie naliczała odsetek na tej podstawie, a w oparciu o art. 5 ustawy, zaś nie zostało wykazane, aby ustalenie przez strony w umowach dłuższych terminów płatności niż 60 dni, odbyło się z naruszeniem regulacji art. 7 ust. 2, nie wypełniony został przewidziany w tym przepisie warunek, a co tylko mogłoby uzasadniać naliczenie po 60 dniach odsetek podatkowych. Na taką okoliczność skarżąca się nie powoływała a wręcz przeciwnie tak w sprzeciwie od nakazu zapłaty (k. 274), jak i kolejnym piśmie procesowym (k. 310) podnosiła, że terminy ustalone w umowach były zgodne z art. 7 ust. 2 wskazując na okoliczności, które uzasadniały ustalenie dłuższych terminów płatności. W świetle powyższego stanowisko pozwanej co do błędnego wyliczenia odsetek we wskazanych wyżej notach nie było uzasadnione. W konsekwencji zarzuty apelacji w tym zakresie nie mogły odnieść rezultatu.

Uzasadniona jest natomiast apelacja w zakresie kwestionującym zasądzenie odsetek od skapitalizowanych odsetek od dnia wytoczenia powództwa w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych. Ustawa o terminach zapłaty w transakcjach handlowych ma ściśle określony zakres tak podmiotowy, jak i przedmiotowy. Stanowiąc regulację natury szczególnej, jej normy nie mogą być interpretowane rozszerzająco. Z treści art. 1 ustawy wynika wprost, że określa ona szczególne uprawnienia wierzyciela i obowiązki dłużnika w związku z terminami zapłaty w transakcjach handlowych, gdy ustawa zawiera legalną definicję transakcji handlowej w art. 4. Ustawa ta regulując kwestie odsetek, uprawnienia do ich naliczenia ściśle określa przypadki, w których uprawnienie do ich naliczenia przysługuje wierzycielowi w wysokości w ustawie tej wskazanej. Odsetki za opóźnienie w transakcjach handlowych tzw. odsetki transakcyjne przysługują w przypadkach ściśle określonych ustawą a to objętych regulacją art. 6 ust. 1, art. 7 i 8 ustawy przy spełnieniu wymogów określonych tymi przepisami. Dotyczą one opóźnienia w zapłacie świadczenia pieniężnego należnego po spełnieniu przez wierzyciela jego świadczenia, a które to świadczenie pieniężne nie zostało spełnione w terminie określonym w umowie (art. 7 i art. 8), zaś w przypadku braku oznaczenia terminu zapłaty w umowie, po upływie 30 dni liczonych od dnia spełnienia świadczenia (art. 6 ust. 1). Ustawa ta nie reguluje zaś zagadnienia odsetek od odsetek. Zatem w tej materii zastosowanie ma norma ogólna art. 482 k.c. i regulacja kodeksu cywilnego dotycząca wysokości odsetek za opóźnienie określonej na podstawie art. 481 k.c., nie zaś regulacja ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych. Dodać należy, że ustawa o terminach zapłaty w transakcjach handlowych jest konsekwencją konieczności wdrożenia do krajowego systemu prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/7/UE z 16 lutego 2011 w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych. Implementacja dyrektywy nie oznacza, że dyrektywa nie znajduje zastosowania bezpośrednio lub pośrednio w procesie wykładni prowspólnotowej przepisów ustawy, gdy w świetle dotyczącym prawa europejskiego oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości obowiązek wykładni prowspólnotowej nie budzi wątpliwości. Sąd krajowy ma obowiązek interpretować przepisy prawa krajowego w świetle treści i celów dyrektywy, tak dalece, jak to jest możliwe dla realizacji jej celów. Nie można zaś pomijać, że preambuła dyrektywy (...) określa podstawowe jej cele i zakres stanowiąc, że zakres jej powinien ograniczać się do płatności dokonywanych jako wynagrodzenie w transakcjach handlowych, doprecyzowując, że dyrektywa nie powinna regulować transakcji z udziałem konsumentów, odsetek związanych z innymi płatnościami, na przykład z płatnościami wynikającymi z prawa czekowego i wekslowego lub z płatnościami w formie odszkodowań...(punkt 8 preambuły). Chodzi w niej o eliminowanie skutków opóźnienia w płatnościach wynagrodzenia za dostarczone towary lub usług nie zaś w innych płatnościach. Znalazło to odzwierciedlenie w przepisach samej dyrektywy, która została implementowana do krajowego porządku prawnego omawianą ustawą (por. ust. 1, ust. 2). Powyższe dodatkowo wskazuje, że przepisów ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, wynikających zeń uprawnień i obowiązków nie można rozszerzać na inne płatności aniżeli, te które są objęte wyraźnie jej zakresem przedmiotowym zgodnie z zakresem implementowanej dyrektywy.

Nie można natomiast podzielić stanowiska apelacji jakoby w sytuacji gdy powód błędnie domagał się zasądzenia odsetek od odsetek w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych, nie zaś ustawowych, powództwo w części dotyczącej żądania ubocznego winno zostać oddalone. Żądanie pozwu obejmowało bowiem żądanie zasądzenia od zaległych odsetek skapitalizowanych odsetek, od dnia wytoczenia powództwa, gdy określenie ich właściwej podstawy prawnej przynależy do sądu orzekającego, do którego należy stosowanie właściwego prawa w przytoczonych przez powoda okolicznościach faktycznych. Sąd nie jest związany wysokością, stawką żądanych odsetek jako należności ubocznej, powinien o nich orzec przy uwzględnieniu właściwej ich podstawy ale w granicach żądania co do ich wysokości. W tym przypadku podstawę odsetek od zaległych odsetek stanowi regulacja art. 482 k.c., zaś co do stopy procentowej, wysokości odsetek w grę wchodzą odsetki ustawowe za opóźnienie. Należne powódce odsetki ustawowe za opóźnienie od zaległych odsetek, których wysokość wynosi 7% nie przekraczają stopy procentowej żądanej w petitum pozwu, a która dla odsetek za opóźnienie w transakcjach handlowych obowiązujących od 1.1.2016 roku wynosi 9,5% (obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7.01.2016 –MP z 2016 poz. 43 i 601 z 2017 roku poz. 10 i 686).

Z podanych wyżej przyczyn zaskarżony wyrok podlegał zmianie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

Zmiana rozstrzygnięcia, co do istoty sporu nie skutkowała zmianą orzeczenia o kosztach procesu za pierwszą instancję, gdy była efektem uwzględnionego w części w jakiej apelacja była zasadna, potrącenia dokonanego w toku procesu przez pozwaną, a ponadto dotyczyło to nieznacznego zakresu (4%) w odniesieniu do ostatecznie należnej kwoty, co uzasadniało obciążenie pełnymi kosztami procesu pozwaną, jak to uczynił Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. poprzez ich stosunkowe rozdzielenie. Apelacja okazała się skuteczna w 41,2% w odniesieniu do wartości przedmiotu zaskarżenia ustalonej przez Sąd Apelacyjny, a którą stanowiła kwota skarżonej należności głównej (art. 20 k.p.c.). W takim też zakresie koszty postępowania apelacyjnego obciążały powódkę, zaś w 58,8% pozwaną. Suma kosztów postępowania apelacyjnego obu stron wynosiła 6897,15 złotych (z czego koszty powódki to kwota 3670,15 koszty zastępstwa procesowego pełnomocnika 3617, wydatki – 53,15), zaś koszty pozwanej to kwota 3227 (wpis od ustalonej wartości przedmiotu zaskarżenia – 527 złotych, koszty zastępstwa procesowego – 2700 złotych) z sumy tej pozwana winna ponieść 58,8% tej kwoty tj. 4055,52 złotych, a ponieważ poniosła koszty w kwocie 3227 winna zapłacić powódce różnicę w kwocie 828,52 złotych.

SSA Olga Gornowicz-Owczarek	SSA Jadwiga Galas	SSA Zofia Kołaczyk